EBÛ TALHA EL-ENSÂRÎ (Zeyd bin Sehl) (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramın meşhûrlarından ve Ensâr'ın büyüklerinden. Adı, Zeyd bin Sehl bin Esved bin Haram bin Amr bin Zeyd-i Menât bin Adî bin Amr bin Mâlik en-Neccâr el-Ensârî'dir. Eshâb-ı kiramın meşhûr okçularındandır. Müslüman olmadan önce de okçuluğu ile meşhûrdu. Yiğitliği ve kahramanlığı ile birlikte bilhassa iyi ok atması ile tanınmıştı. Kendisinin okçuluğunu tanıtan bir şiiri vardır.

Zeyd'im ben, hem Ebû Talha'yım da.
Her gün bir av bulunur silâhımda.

Medine'de doğdu. Doğumu hakkında kesin bir târih bildirilmemektedir. Esas adı Zeyd olup, "Ebû Talha" künyesi ile meşhûr olmuştur. Babası Sehl, annesi de Ebâde binti Mâlik'tir. Hanımı, Hazreti Enes bin Mâlik'in annesi Ümmü Süleym binti Milhân'dır. Hazreti Ebû Talha'nın mensûb olduğu Amr bin Mâlik kabilesi, Peygamberimizin Mescidinin batı tarafında "Babürrahme" civarında ikâmet ediyorlardı. Hazreti Ebû Talha, Peygamberimizin İslâmiyeti tebliğ etmeye başladığı sırada kabilesinin reîsi (başkanı) bulunuyordu. Müslüman olduktan sonra, Resûlullahın çok sevdikleri ve itimad ettikleri Eshâbından oldu. Onunla beraber bütün harplere iştirâk etti ve çok kahramanlıklar gösterdi. Hicretin otuzdördüncü (m. 655) senesinde 70 yaşında iken vefât etti. Daha sonraki bir târihte de vefât ettiği bildirildi.

Hazreti Ebû Talha, İslâm güneşinin Mekke-i Mükerremede doğup cihanı aydınlatmaya başladığı sırada 20 yaşına erişmiş tam gençlik çağını yaşıyordu. Bu sırada Mâlik bin Nadr'dan dul kalan ve Hazreti Enes bin Mâlik'in annesi olan Ümmü Süleym ile evlenmek istedi. Bu Ümmü Süleym, cahiliye devrinde Mâlik bin Nadr ile evliydi. İslâmiyeti kabûl edince, kocası dininden ayrılması için çok uğraştı. Hazreti Ümmü Süleym'in müslümanlığı terk etmemesi sebebiyle Kocası Mâlik buna darılıp Şam'a doğru yola çıkmış, yolda da eşkiyalar tarafından öldürülmüştü. Eşinden dul kalan Ümmü Süleym, kendisi ile evlenmek isteyen Ebû Talha'ya (radıyallahü anh): "Benim de seninle evlenmek arzum yok değil! Senin bu arzunu red etmek istemezdim. Fakat ben, İslâmiyeti kabûl edip müslüman oldum. Sen ise, henüz müşriksin. Dînime göre, müslüman bir kadının, kâfir olan bir erkek ile evlenmesi caiz olmayıp, yasaktır. Eğer müslüman olursan, seninle evlenirim ve müslümanlığından başka bir şey de istemem." dedi. Ebû Talha da, Onun bu talebini kabûl edip, müslüman oldu ve onunla evlendi. (Bkz. Ümmü Süleym). Hazreti Ümmü Süleym'den Abdullah ve Ebû Ümeyr adında iki oğlu olmuştur. Başka bir rivâyette de, Hazreti Ebû Talha'nın, İslâmiyeti kabûl edişi şöyle bildirilmektedir. Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) efendimiz, İslâmiyeti Medinelilere öğretip yaymak için Mus'ab bin Umeyr'i (radıyallahü anh) vazîfelendirmişti. Hazreti Mus'ab, Medine halkına İslâmiyeti anlatırken, bir gün Ebû Talha (radıyallahü anh) ile görüşüp, Onu da bu dîne girmeye davet etmişti. Hazreti Ebû Talha İslâmiyeti kabûl ettikten sonra, Mekke-i Mükerreme'ye giderek Resûlullah efendimiz ile görüşüp, Onunla konuşmak, sohbetinde bulunmak şerefine de kavuşmuştu. Mekke'de, Resûl-i Ekrem'e bîat ettikten sonra tekrar Peygamberimiz tarafından, Medineye gönderilmiş ve

oradaki Ensâra İslâmiyeti tebliğ etmek, açıklayıp öğretmek için ta'yin olunan nakiblerden (temsilcilerden) biri olmuştu.

Hicretten sonra Peygamberimiz, Onun ile Muhacirlerden ve Cennet ile müjdelenenlerden Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrah arasında kardeşlik akdi yaptı. Resûlullah'a teslimiyeti ve bağlılığı, tarifi zor olan bir aşk derecesinde idi. Hazreti Ebû Talha, malı mülkü, çoluk ve çocuklarıyla birlikte hayatını Resûlullah'a hizmetle geçirmiştir. Resûlullah efendimiz kendisini çok severdi. Bedir'de ve diğer bütün muharebelerde Resûlullah'tan hiç ayrılmamıştı. Müşriklerle yapılan Uhud harbinde çok büyük fedâkârlıkları görülmüştür. Uhud'da, bir ara müslümanlar dağılmışlardı. Düşman askerleri tâ Resûlullah'ın yanına kadar yaklaşmışlardı. Bu durum, büyük bir tehlike arz ediyordu. Buna rağmen bir avuç fedakâr müslüman, Resûlullah'ın etrâfında halkalanıp, canlı bir duvar meydana getirdiler. Onu korumak için canlarını feda ettiler. Hazreti Ebû Talha da, Resûlullah'ın yanından hiç ayrılmayanlardandı. Resûlullah'a saldıran ve O'na büyük sıkıntı veren müşriklere karşı eline geçirdiği bir kalkanı kullanıp vücudunu siper ederek, onlardan hiçbirisini Resûlullaha yaklaştırmamış ve bir yandan da son derece maharetle düşmana ok yağdırmaya devam etmiştir. O kadar ki, arkasında bulunan Resûlullah efendimiz arada bir mübârek başını kaldırır ve Ebû Talha'nın (radıyallahü anh) attığı okların isâbet ettiği yerleri gözetirdi. Resûlullah'a bir okun isâbet edeceğinden korkup: "Yâ Resûlallah! Anam babam, canım sana kurban olsun! Mübârek başınızı kaldırmayınız ki, size bir düşman oku isâbet edip zarar vermesin! Beni boğazlamadıkça, bunlar sana ulaşamazlar. Ben ölmedikçe size bir şey olmaz" diyerek Resûlullah'ı kendi nefsine tercih ederdi. Yüksek sesi ile düşmana korku salardı. Bundan dolayı Peygamber efendimiz, "Asker içinde Ebû Talha'nın sesi, yüz kişiden hayırlıdır" buyurdu. Uhud harbinin bu dehşet veren safhası, Allaha ve O'nun Resûlü Muhammed aleyhisselâma îmân edip, canlarını feda etmekte bir an dahi olsun tereddüt etmeyen müslümanlara Allahü teâlânın yardımı ulaşarak son buldu. Dağılan müslümanların, Resûlullah'ın etrâfında tekrar toplanması ile zafer kazanıldı.

Hendek harbinde de, kendisine ayrılan bölgeyi, kabilesi ile birlikte en iyi şekilde savunup korumuştur. Hazreti Ebû Talha, Hayber savaşında da, Resûlullahın maiyetinde muharebeye katılmış, hatta bu esnada Resûlullah'ın bir emrini müslümanlara tebliğ etmekle memur edilmişti. Şöyle ki, daha önce Arapların yediği ehli merkep eti, bu harp esnasında haram edilmişti. Bir ara müslümanlardan bazıları merkep eti yemek için ateş yakmışlar, bu etleri pişirmeye başlamışlardı. Müslümanların bu halinden haberdâr olan Resûlullah efendimiz, Hazreti Ebû Talha'yı gönderip, ehli eşek etini yemenin haram edildiğini bildirmesini istedi. Askerlerin karargâhına varan Ebû Talha (radıyallahü anh), hepsine bu emri tebliğ etmiş, ocakların üstünde pişen tenceredeki etler hemen dökülmüştü.

Hazreti Ebû Talha, Mekke'nin fethinde de, kendi kabilesi ile birlikte savaşa iştirâk etmiştir. Huneyn harbinde ise çok büyük fedâkârlıklar göstermiştir. Bu harpte yalnız kendisi yirmi müşrik (puta tapan) askerini öldürmüş ve Resûlullah efendimizin "Her kim, kaç düşman askeri öldürürse, öldürdüğü kimselerin atı, silâhı ve diğer techîzatı öldürene âittir. Ganîmete dahil değildir." emirleri gereğince, 20 askerin bütün techîzatı kendisine kalmıştır.

Hazreti Ebû Talha, Resûlullah (aleyhisselâm) ile birlikte Veda Haccında bulunduktan sonra, Medine'ye geri döndü. Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) vefât ettiği zaman, kabr-i şeriflerini, Medine halkının âdetine uygun olarak kazmak şerefine de nail olmuştur.

Hazreti Ebû Talha, Resûlullah'ın vefâtından sonra Hazreti Ebû Bekr-i Sıddîk ve Hazreti Ömer'ül-Farûk'un halifelik zamanlarında yapılan harplerin de çoğuna katılmıştır. Bu muharebelerde de büyük kahramanlıkları görülmüş ve nice kâfirleri, dinden ayrılanları maharetle kullandığı oku ile yere sermiştir.

Resûlullah'ın âhirete irtihalinden sonra, Eshâb-ı kiramın her biri, onun ayrılık acısına dayanamayarak başka şehirlere hicret etmişlerdi. Hazreti Ebû Talha da, ayrılık üzüntüsü sebebiyle Şam'a gitti. Burada uzun müddet kaldı. Medine'ye dönüp, Resûlullah'ın kabr-i şerîfini ziyâret etmek arzusu her geçen gün fazlalaşmasına rağmen, ancak Hazreti Ömer'in şehîd edilmesine yakın bir zamanda gelebilmişti. Hazreti Ömer de, Ebû Talha'yı (radıyallahü anh) çok sever, ona çok güvenirdi. Sarsılmayan bir itimadı vardı. Nitekim Hazreti Ömer, kendisinin vefâtından sonra halife olacak kimsenin seçimini 6 kişilik bir şûrâ'ya (heyete) havale etmişti. Bu altı kişi, dünyâda iken Cennetle müjdelenmişlerdi. Bunlar, içlerinden birisini halife seçeceklerdi. Hazreti Ömer, bunların her birine ayrı ayrı nasihatte ve tavsiyelerde bulundu. Ayrıca, Medineli Sahâbîlerin en zengin olanlarından ve üstün cesâreti ile meşhûr olan, Ebû Talha'ya (radıyallahü anh) hitaben: "Ey Ebû Talha! Çok kerre Allahü teâlâ seninle, İslâmı azîz kılmıştır. Bu defa da hizmet eyle! Halifeyi seçecek şûra üyeleri

bir evde toplanacaklar. Sen de, Ensârdan 50 kişi ile kapıda bekle, dışarıdan kimseyi içeri sokma. Üç gün içlerinden birini halife seçmek üzere onları teşvik et!” dedi. Halife seçimi, belirtilen sürede tamamlanıp, Hazreti Osman halife oldu.

Hazreti Ebû Talha, Hazreti Osman ve Hazreti Ali zamanlarında meydana çıkan karışıklıklara, fitnelere karışmamış, Medine’de bir köşeye çekilerek ibâdetle meşgûl olmuştur. Emevîler devrinde yaşı bir hayli ilerlemişti. 70 yaşında bulunduğu sırada kendisi bir gün Berâe (Tevbe) sûresini okurken 41.: “Ey mü’minler gerek hafif (süvari) gerek ağırlıklı (piyade) olarak seferber olun ve mallarınızla canlarınızla Allah yolunda muharebe edin! Eğer bilirseniz, bu sizin için pek hayırlıdır” âyet-i kerîmesi gelince, şecaat ve kahramanlık damarı kabarıp: “Rabbim beni gerek gençliğimizde, gerekse ihtiyârlığımda kâfirler ile harbe ve cihada davet ediyor. Çabuk beni harp için techîz ediniz ve yolculuk için lâzım olacak şeyleri hazırlayınız. Harbe gideyim!” dedi. Oğulları da: “Ey Babacığım! Resûlullah ile birlikte, O âhirete göç edinceye kadar cihadda bulundun. Sonra da Hazreti Ebû Bekir ile Hazreti Ömer zamanlarında harblere katıldın. Şimdi harb etmek sırası bizimdir. Sen otur, biz gidelim” dediler ise de, Hazreti Ebû Talha: “Hayır, hayır! Ben gideceğim!” diyerek evvelki sözünden vazgeçmemiştir. Hicretin 34 (m. 654) senesinde, bir deniz harbi için hazırlanan orduya katılmış, fakat gemiye bindikten ve denize açıldıktan bir müddet sonra vefât etmiştir. Vefâtından sonra yedi gün kara parçası bulunamadığı için defn edilememiş, bu kadar uzun süre dışarıda kalmasına rağmen sanki hayatta imiş gibi mübârek cesedinin bozulmadığı görülmüştür. Gemi sahile yanaşınca karada bir yere defnedilmiştir. Vefât târihi ve yeri hakkındaki rivâyetler değişiktir. Medine’de iken vefât ettiği, cenâze namazını Hazreti Osman’ın kıldırdığı da bildirilmektedir. 51 (m. 671) yılında vefât ettiği de rivâyet edilmektedir. Hazreti Ebû Talha’nın, Resûlullah’ın vefâtından sonra tam 40 yıl oruç tuttuğunu Hazreti Enes bin Mâlik rivâyet etmektedir. Bu rivâyete göre, hicretin 50 veya 51. senesinde vefât ettiği anlaşılmaktadır. Çünkü Ebû Talha (radıyallahü anh), Peygamberimizin zamanında ömrünün çoğunu harplerde geçirmiş olup, oruçlarını tutamamış olması sebebiyle kaçırdıklarını telafi için devamlı olarak bayram günler haricinde 40 yıl oruç tutmuştur. Bu rivâyet, hadîs âlimlerinin itirazlarına uğramamış ve sahih bulunmuştur.

Hazreti Ebû Talha’nın fazîleti, üstünlüğü ve kemâli çoktu. Resûl-i Ekrem’in yanında husûsi bir yeri vardı. Ona bağlılığı ve muhabbeti ile tanınmıştı. Resûlullah’ın uğrunda katlanmayacağı hiçbir fedâkârlık yoktu. Bütün harblerde, gözü ile Resûlullah’ı takibederdi. O’na bir zarar gelmemesi için, en sıkışık anlarında Onun yanına koşar ve vücudu ile Ona siper olmaya çalışırdı. Hayber seferinde, Resûlullah efendimiz harb ganîmeti olarak kendisine verilen Hazreti Safiyye’yi devesinin arkasına alarak, geri dönerken yolda devenin ayağının kayması ile her ikisi birden deveden düştüler. Bundan haberi olan Ebû Talha (radıyallahü anh), önündeki bütün engelleri en süratli bir şekilde aşarak, hemen yanlarına koştu ve Resûl-i Ekrem’in (aleyhisselâm) baygınlık hâlini görünce aklı başından gitti. Hemen onları ayıltmanın çarelerini aradı ve buldu. Sonra Peygamberimizi devesine bindirdi. Kendisi ve Hazreti Enes bin Mâlik, develerine binmiş oldukları halde, Resûlullah’ın iki yanına geçip dengeli bir vaziyette Medine’ye getirdiler.

Hazreti Ebû Talha, Medine’deki Sahâbîlerin en zenginlerindendi. Medine içinde Onun kadar malı mülkü olan pek azdı. Bütün malları, hayvanları Berha mevkiinde bulunuyordu. Burası Medine’deki Mescid-i Nebî’ye çok yakındı. Resûlullah efendimiz sık sık buraya uğrar, manzarasını seyreder ve meşhûr olan suyundan içerdi. Yine bir gün buraya uğradığında, Kur’ân-ı kerîmden Âl-i İmrân 92., “Sevdiğiniz mallarınızdan infak etmedikçe, hayra nail olamazsınız” âyet-i kerîmesi nâzil oldu. Bu âyet-i kerîmeyi işiten Hazreti Ebû Talha, hemen Resûlullah’a (aleyhisselâm) başvurarak, mallarının hepsini kendisine bağışlayıp istediği gibi kullanmasını teklif etti. Resûlullah efendimiz de bu malları akrabasına dağıtmasını isteyince emir buyurduğu şekilde, bütün mallarını akrabalarına sadaka olarak dağıttı. Bundan önce de, birçok defa mallarının hepsini Resûlullah’a bağışlamıştır.

Hazreti Ebû Talha’nın, Resûl-i Ekrem efendimize öyle bir sevgisi vardı ki, ona bir zarar gelmesinden çok korkardı. O’nun evinden sokağa çıktığını görünce, hemen o da dışarı çıkar, O’nu takibederdi. Bir aralık, Medine-i Münevvereye bir düşman saldırısı söz konusu olmuştu. Müslümanların korkusu ve telâşı artınca, Peygamberimiz durumu incelemek için, bir gece hayvanının sırtına binerek dışarıya çıkmıştı. Hazreti Ebû Talha da hemen çıkıp O’nu takibetti. Merak edilecek bir durum bulunmadığını görünce geri döndüğünde, Ebû Talha (radıyallahü anh) ile karşılaştı. Hazreti Ebû Talha’nın bu yakınlığı Resûlullah efendimizin, O’nun evini sık sık ziyâret etmesinden de anlaşılmaktadır. Hazreti Ebû Talha’nın üvey oğlu Enes bin Mâlik (radıyallahü anh), Resûl-i Ekrem’in bu sevgisini şöyle anlatıyor: “Resûlullah (aleyhisselâm)

efendimiz, dâima evimize gelip gider ve bizi memnun etmek için her şeyi yapardı. Resûl-i Ekrem'in bizimle olan yakınlığı o dereceye varmıştı ki, hepimizi ayrı ayrı sevindirir, benim ana tarafından kardeşim olan bir çocuğu, çeşitli latîfeleriyle eğlendirip neş'elendirirdi. Namaz vakti geldiği zaman, biz de Resûl-i Ekrem'e bir seccade yayar, arkasına dizilir, namazımızı kılardık."

Hazreti Ebû Talha'nın evinde güzel bir yemek pişirildiğinde mutlaka Resûl-i ekrem efendimiz hatırlanır, Onun bu yemeğe iştirâkini isterlerdi. Hazreti Enes şöyle anlatıyor: "Bir gün, üvey babam Ebû Talha (radıyallahü anh), tavşan avlamıştı. Tavşan evde pişirilmiş, Resûl-i Ekrem efendimiz için bir hisse ayrılmıştı." Resûl-i Ekrem'in bunu yiyip yimediği sorulunca da: "Evet, Resûlullah, onu yidi" demişti. Hazreti Enes'in annesi ve Ebû Talha'nın (radıyallahü anh) hanımı olan Ümmü Süleym (Rumeysa), bu gibi fırsatların hepsini hemen değerlendirirdi. Hazreti Enes bin Mâlik diyor ki: "Annem Ümmü Süleym? beni bir gün, Resûl-i Ekrem efendimize göndererek elime, taze hurmalarla dolu bir kap vermişti. Resûlullah efendimiz, bundan mübârek elleriyle alarak, hanımlarından her birine gönderiyordu. Peygamberimiz, bunlardan arzu ettiği kadarını gönderdikten sonra geriye kalan hurmaları oturup yimişti. Onun yiyişinde hurmayı arzu ve iştahla yidiği belliydi."

Hazreti Ebû Talha, Resûlullah efendimize sevgisinin çokluğu sebebiyle, Ona âit her şeyi saklamak ve Onunla bereketlenmek, isterdi. Resûlullah efendimiz, Veda Haccı'nda mübârek başını tıraş ettiği zaman, mübârek saçından en evvel alan Hazreti Ebû Talha (radıyallahü anh) olmuştu. Başka bir günde, bir berber, Resûl-i Ekrem'i tıraş ederek mübârek saçlarını kesmiş, Hazreti Ebû Talha da, bütün bu mübârek saçları toplayarak evine götürmüş, onları hanımı Ümmü Süleym'e teslim ederek, Onun bu saçları tam bir itina ile saklamasını istemişti.

Resûl-i Ekrem efendimizin, Hazreti Ebû Talha'ya ve ailesine olan sevgisinin daha birçok delîlleri vardır. Birgün Ebû Talha'nın (radıyallahü anh) bir oğlu ölmüştü. Hanımı tekrar hamile kalıp, bir erkek çocuğu olunca, Resûlullah efendimiz Onu kucağına alarak, "Abdullah" ismini verdi ve onun için hayır duâda bulundu. Resûlullahın bu duâsı kabûl olunmuş ve bu Abdullah bin Ebû Talha, Ensârın en fazîletli gençlerinden biri olmuştur.

Hazreti Ebû Talha'nın fazîleti, üstünlüğü ve hadîs-i şerîf rivâyetindeki son derece ihtiyâtı ve titizliği, bu ilmin âlimlerince kabûl ve sağlam görülmüştür. Resûlullah (aleyhisselâm) efendimizden 92 hadîs-i şerîf bildirmiştir. Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerde, bazı dînî meseleler, harpler ve sevâbı çok olan ameller bildirilmektedir. Resûl-i Ekrem'in sohbeti ile şereflenen mümtaz, seçkin ve kıymetli bir zât olduğu halde, rivâyetlerinin az olmasının sebebi, kendisinin Resûl-i Ekrem'e âit hadîs-i şerîfleri, son derece ihtiyât ve dikkatle bildirmesidir. Bu hadîs-i şeriflerden bazıları şunlardır:

Kendisi şöyle anlatıyor: Bir gün Resûlullah'ın huzûruna girmiştim. Onu, tarif edilemiyecek bir şekilde neşeli ve güleryüzlü gördüm. Sebebini sorduğumda, buyurdu ki: "Yâ Ebâ Talha! Nasıl memnun olmayayım ki, biraz önce Cebrâil aleyhisselâm gelip, ümmetimden senin üzerine bir kerre salât ve selâm getiren kimse üzerine, Allahü teâlâ ve melekleri on kerre salât ve selâm getirir" diye müjde vermek için Allahü teâlâ tarafından gönderildiğini söylemişti. "İçinde köpek ve canlı resim bulunan eve melekler gelmez."

"Bir müslümanın şerefi ile oynandığı, onun aleyhinde konuşulduğu yerlerde, kim ona yardım ederse, Allahü teâlâ da yardıma muhtaç olduğu gün kendisine yardım eder. Bir kimse, din kardeşini insanlar içinde aleyhinde konuşarak rezil edip, kusurlarını teşhir etmeye kalkarsa, yardım edilmeye muhtaç olduğu günde, Allahü teâlâ da onu rezil eder."

"Resûlullah efendimiz, bir kavim ile muharebe edip galip geldikten sonra, orada üç gün kalmayı tercih ederdi."

Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) Bedir harbinde öldürülen Kureyş müşriklerinin hepsinin bir çukura gömülmesini emretti. Ondan sonra, onların gömüldükleri yere beraberce gitmiştik. Peygamberimiz (aleyhisselâm) oraya vardıklarında: "Ey Ebû Cehil! Ey Utbe bin Rabia! Ey Velîd bin Utbe! Nasıl, Allahü teâlânın va'dinin hak olduğunu anladınız mı? Ben, Rabbimin bana va'd ettiğini hak olarak gördüm" buyurdu. Hazreti Ömer sordu: "Yâ Resûlallah! İçinde rûh olmayan cesetlerle mi konuşuyorsun?" Resûl-i Ekrem cevaplarında buyurdu ki: "Beni hak ile gönderen Cenâb-ı Hakk'a yemîn ederim ki, siz bile benim dediklerimi onlar kadar duyamazsınız."

Bir gün, bir cemaat ortasında oturuyorduk. Resûlullah (aleyhisselâm) geldi ve bize: "Ne yapıyorsunuz?" diye sordu. Dedik ki, "Yâ Resûlallah! Oturduk, konuşuyoruz. Müzakere ediyoruz." Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Efendimiz: "Meclis halinde oturduğunuz zaman, meclislerin hakkını veriniz!" buyurdu. Kendisinden: "Meclislerin hakkı nedir? Yâ Resûlallah!" diye istirhâmda bulunduk. Buyurdular ki: "Meclislerin hakkı, gözü yummak (yani arkadaşlarının

kusurunu görmemek), selâma cevap vermek ve güzel söz söylemektir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ı İbn-i Sa’d cild-3, sh. 504

2) El-İsâbe cild-1, sh. 566

3) El-A’lâm cild-3, sh. 58

4) Tehzîb-üt-tehzîb cild-6, sh. 4

5) Metâli’-ün-nücûm cild-2, sh. 13

6) Eshâb-ı Kirâm sh. 119, 218

7) Sahîh-i Buhârî, Cenaiz 43, Kitâb-ul-cihâd 29

8) Sahîh-i Müslim Adab: 23

9) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-3, sh. 315

EBÛ ZER GIFÂRÎ (radıyallahü anh)

Meşhûr Sahâbî. İlk müslüman olanlardandır. İsmi, Cündeb bin Cünâdedir. Müslüman olmadan önce künyesi Ebû Memle idi. Müslüman olunca Peygamberimiz (aleyhisselâm) Ona Ebû Zer künyesini verdi. Lakabı Mesih-ül-İslâm’dır. Benî Gıfar kabilesinden olup, doğum târihi bilinmemektedir. 32 (m. 652) senesinde Medine civarındaki Rebeze denilen yerde vefât etti.

Ebû Zer Gıfârî, Mekke’nin ticâret yolu üzerinde yaşamakta olan Benî Gıfâr kabilesindendir. Bunlar Arabistan’da bulunan diğer kabileler gibi cahiliyye devrinin her çeşit kötülüğünü işliyor ve putlara tapıyordu. Ticâret kervanlarını çevirip, yağmacılık yapmalarıyla tanınmışlardı. Ebû Zer Gıfârî de çevresinin tesiriyle bir müddet kervan soygunlarına katılmıştı. Kavmi arasında atılganlığı ve cesâreti ile şöhret bulmuş, gücü kuvveti ve yiğitliği ile o çevrede pek meşhûr olmuştu. Fakat o bütün bunlardan bir tad almıyor, zavallı insanların elleriyle yonttuğu putlara ilâh diyerek tapmasına şaşıyor, putlardan nefret ediyordu. Nihâyet bir gün herşeyin tek bir yaratıcısı olduğuna inanarak, yol kesme işinden vazgeçti. İnsanlardan uzak bir hayat yaşamaya ve Allahü teâlânın rızasına kavuşmak için kendisine yol gösterecek bir rehber aramaya, başladı. Üç sene böylece devam etti. Ebû Zer Gıfârî hidâyete adım adım yaklaşmakta iken, Muhammed aleyhisselâm’a Allahü teâlâ tarafından peygamberlik verilmişti. Artık insanlar birer ikişer müslüman olmakla şerefleniyor, İslâmın nûru âlemi aydınlatmaya başlıyordu. İslâmın doğuş haberi gün geçtikçe çevrede yayılıyor, müşrikler ise engellemek için çareler arıyordu. Nihâyet bu haber Benî Gıfâr kabilesinin yurduna da ulaşmıştı. Mekke’den gelen biri, Ebû Zer Gıfârî’nin “Lâ ilahe illallah” dediğini işitince, Mekke’de bir zât var, senin söylediğin gibi “Lâ ilahe illallah” diyor ve Peygamber olduğunu bildiriyor, dedi. Hangi kabileden olduğunu sordu. Kureyş’tendir dedi. Ebû Zer Gıfârî bu haberi işitir işitmez kardeşi Üneysi Mekke’ye gönderip bir haber getirmesini istedi. Üneys, Mekke’ye gidip, Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) mübârek cemâli, sohbeti ve ihsânları ile şereflendi. Hayran kaldı. Sonra tekrar memleketine döndü. Kardeşi Ebû Zer hazretleri (Ne haber getirdin) diye sorunca, (Efendimiz, Vallahi öyle yüce bir zâtı gördüm ki, hep hayrı, iyiliği emr edip, kötülüklerden sakındırıyor) dedi. Ebû Zer Gıfârî, peki insanlar onun hakkında ne diyorlar dedi. Zamanın meşhûr şairlerinden olan kardeşi Üneys şöyle cevap verdi: “Şair, kâhin, sihirbaz diyorlar. Fakat onun söyledikleri ne kâhinlerin sözüne ne de sihirbazların sözüne benzemiyor. O’nun söylediklerini şairlerin her çeşit şiirleriyle karşılaştırdım. Onlara hiç benzemiyor, hiç kimsenin sözüyle ölçülemez. Vallahi o zât hakkı bildiriyor, doğruyu söylüyor. Ona inanmayanlar yalancı ve sapıklık içindedirler.” dedi.

Ebû Zer Gıfârî kardeşinin getirdiği haber üzerine hemen Mekke’ye gitmeye ve Peygamberimizi (aleyhisselâm) görüp müslüman olmaya karar verdi. Eline bir değnek ve biraz da azık alarak büyük bir şevkle Mekke yoluna düştü. Mekkeye varınca halini kimseye anlatmadı. Çünkü bu sırada müşrikler Peygamberimize (aleyhisselâm) ve yeni müslüman olanlara şiddetli düşmanlık yapıyorlar ve bu düşmanlıklarını safha safha ilerletiyorlardı. Bilhassa müslüman olup da, kimsesiz ve garip olanlara işkence yapıyorlardı. Ebû Zer Gıfârî de Mekke’de kimseyi tanımıyordu. Garip ve yabancı idi. Bu bakımdan kimseye bir şey sormadan Kâ’be’nin yanına varıp oturmuştu. Peygamberimizi (aleyhisselâm) görmek için fırsat kolluyor, nerede olduğunu öğrenmek için bir işâret arıyordu.

Akşam üstü bir sokak köşesine çekildi. Hazreti Ali, Ebû Zer’i gördü. Garip olduğunu anlayarak alıp evine götürdü. Halinden bir şey sormadığı gibi Hazreti Ebû Zer de sırrını açmadı. Sabah olunca tekrar Kâ’be’ye gitti. Akşama kadar dolaştığı halde hiçbir ipucu elde edemedi. Eski oturduğu köşeye gelip oturdu. Hazreti Ali, o gece yine oradan geçerken, Ebû Zer’i görünce (Bu biçare hâlâ evini öğrenememiş) diyerek tekrar evine götürdü. Sabahleyin yine Beytullaha gitti, sonra oturduğu köşeye çekildi. Hazreti Ali tekrar evine davet edip götürdü. Nereden ve niçin geldiğini sordu. Ebû Zer hazretleri de, (Eğer bana doğru bilgi vereceğine kat’î söz verirsen, söylerim dedi. Hazreti Ali söyle halini kimseye açmam deyince Ebû Zer Gıfârî işittim ki, burada bir Peygamber çıkmış, onunla